

DET TALTE ORD GÆLDER
FORSVARSMINISTERIET

Talepunkter til brug ved forsvarsministerens åbne samråd den 13. april 2010 vedr. civile tab i Afghanistan

Omdrejningspunktet for dagens samråd er fire spørgsmål stillet af hr. Frank Aaen.

Jeg vil gerne starte med at beklage de civile tab i Afghanistan. Det er både tragisk og uretfærdigt, når civile rammes af krigens rædsler. Ethvert tab af menneskeliv er ét for meget, derom kan der ikke herske tvivl.

Derfor gør danske soldater også alt, hvad der står i deres magt for at minimere risikoen for civile tab.

Inden jeg svarer på spørgsmålene, vil jeg kort berøre FN's årlige rapport om beskyttelse af civile i Afghanistan, der blev udgivet i januar måned af United Nations Assistance Mission in Afghanistan, bedre kendt som UNAMA.

Rapporten anerkender ISAF's indsats for at minimere civile tab i Afghanistan og vurderer, at ISAF's tiltag har medvirket til at reducere risikoen for civile tab.

Mens ISAF har formået at reducere antallet af civile tab, har Talibans aktiviteter medført, at det samlede antal civile døde og sårede i løbet af 2009 er det højeste siden Talibans fald i 2001.

UNAMA har opgjort, at i alt 2.412 civile døde i løbet af 2009, hvilket er en stigning på 14 % i forhold til 2008, heraf vurderes 1.630 civile tab, at være forårsaget af Taliban.

Ifølge UNAMA-rapporten var Taliban skyld i hovedparten af de civile tab, der blev forvoldt i 2009. Dette skyldes ifølge rapporten primært Talibans anvendelse af vejsidebomber, som også rammer civile.

DET TALTE ORD GÆLDER

Ligeledes gemmer Taliban sig blandt civile, når de gennemfører angreb – herunder foregiver at være civile og opererer fra beboelsesområder – og er på den måde direkte skyld i, at civile kommer til skade.

[Spørgsmål L: Hvad kan ministeren oplyse om årsagerne til det stigende antal civile ofre i Afghanistan, herunder antallet af dræbte børn som følge af NATO's og USA's militære indsats?]

Hvis vi vender os mod de konkrete spørgsmål, så har Hr. Frank Aen som det første spørgsmål, spørgsmål L, spurgt mig om, hvad jeg kan oplyse om årsagerne til det stigende antal civile ofre i Afghanistan, herunder antallet af dræbte børn som følge af NATO's og USA's militære indsats?

Som allerede nævnt anfører FN's opgørelse fra UNAMA-rapporten, at Taliban (og andre anti-regeringsstyrker) er skyld i hovedparten af de civile dødsfald.

I forhold til en tilsvarende opgørelse fra 2008 er der sket en stigning på 41 % i dødsfald forårsaget af Taliban – fra 1.160 civile i 2008 til 1.630 civile i 2009.

Dette skyldes ifølge rapporten primært Talibans anvendelse af improviserede sprængladninger, de såkaldte IED'er.

Ifølge rapporten er IED'er, miner og selvmordsbomber primært rettet mod den afghanske regering eller internationale militære styrker, men finder ofte sted i tæt befolkede områder og rammer derfor også civilbefolkningen.

UNAMA udtrykker stor bekymring for, at Taliban ofte foregiver at være civile, når de udfører deres angreb. Det kan jo gøre det vanskeligt for de afghanske regeringsstyrker og vores soldater at skelne mellem Taliban og civile.

Endvidere nævner rapporten, at Taliban bruger civile og civile huse som skjold mod militære angreb. Det er desværre et sørgeligt faktum, at mange civile tab sker som følge af den måde, hvorpå Taliban opererer.

En væsentlig konklusion i rapporten er, at der er sket en markant reduktion i civile tab, som er forårsaget af afghanske og internationale styrker i løbet af 2009.

Jeg er meget tilfreds med, at der – i forhold til 2008 – er sket en reduktion i andelen af civile tab, som er forårsaget af de afghanske og internationale styrker, fra 39 % til 25 %.

UNAMA vurderer, at baggrunden bl.a. skal findes i de internationale militære styrkers strategiske og specifikke skridt til at reducere civile tab i 2009, herunder fremhæves ændring i ISAF's kommandostruktur og udgivelsen af et nyt taktisk direktiv, der giver retningslinjer for magtanvendelse ved de internationale styrker i Afghanistan.

Hvilket leder mig hen til hr. Frank Aaens næste spørgsmål.

[Spørgsmål M: Kan den omfattende anvendelse af bomber og missiler afleveret fra fly undgå at medføre store utilsigtede skader, herunder mange civile ofre?]

Spørgsmål M går på, hvorvidt den omfattende anvendelse af bomber og missiler afleveret fra fly kan undgå at medføre store utilsigtede skader, herunder mange civile ofre?

I den forbindelse er det selvsagt vigtigt, at vi kontinuerligt har fokus på i videst muligt omfang at undgå civile tab, og jeg ved, at ISAF styrken og de danske soldater gør alt, hvad de kan, for netop at undgå dette.

Det er også værd at bemærke, at bestræbelserne retter sig både mod at reducere risikoen for, at civile rammes af bomber fra fly, men i ligeså høj grad at reducere risikoen fra andre våbentyper, som f.eks. artilleri og kampvogne.

Jeg kan kun beklage ethvert civilt tab, men civile tab er desværre et sørgeligt faktum i enhver væbnet konflikt – også i Afghanistan. Tabene skyldes – som nævnt – ikke mindst den måde, Taliban opererer på.

Når det er på plads, er det selvsagt vigtigt, at vi kontinuerligt har fokus på – i videst muligt omfang – at reducere risikoen for, at civile rammes af kamphandlinger.

For så vidt angår anvendelsen af fly kan jeg først og fremmest sige, at flystøtte er helt uundværlig for de soldater, der gennemfører operationerne på landjorden i Afghanistan.

Flystøtte betyder imidlertid ikke, at der nødvendigvis anvendes magt – altså kastes bomber, missiler eller skydes med flyets maskinkanoner etc.

Faktisk viser en nylig opgørelse af flystøtten til de danske soldater i Helmand-provinsen for perioden 8. august til 30. november 2009, at der ud af 127 gange, hvor soldaterne har modtaget flystøtte, kun er anvendt våbenmagt i de 14 tilfælde.

Disse 14 tilfælde omfatter seks angreb med maskinkanon og otte angreb med præcisionsbomber.

Når der i begrænsede tilfælde kastes bomber, sker det i overvejende grad med de såkaldte præcisionsvåben, der ved hjælp af højteknologiske systemer leverer virkningen på jorden meget nøjagtigt. Herved reduceres risikoen for, at civile rammes.

Den omtalte opgørelse af flystøtte til de danske soldater viser, at flyenes primære opgave har været at bidrage med overvågningsstøtte. Det kan f.eks. være støtte, hvor flyets sensorer hjælper tropperne på jorden via elektronisk overførsel af billeder.

Herudover har flyene bidraget med såkaldt "Show of Force", hvor flyene demonstrerer tilstedeværelse uden våbenaflevering.

I praksis sker det ved, at Flyene flyver lavt hen over et område, og alene tilstedeværelsen og truslen fra et kampfly kan få Taliban til at opgive kampen. Dermed opnås en mærkbar effekt uden at bruge våben.

Samlet set er flystøtte et fleksibelt og ofte anvendt værktøj ved de danske styrker i Afghanistan.

[Spørgsmål N: Vil ministeren oplyse, om der er indført nye regler for den militære indsats for at mindske omfanget af civile ofre, og overholdes sådanne nye regler?]

Ved spørgsmål N, har hr. Frank Aaen spurgt mig, om der er indført nye regler for den militære indsats for at mindske omfanget af civile ofre, og overholdes sådanne nye regler?

Som en grundlæggende præmis er det afgørende, at danske soldaters indsats i Afghanistan sker i fuld overensstemmelse med folkeretten.

Chefen for ISAF, general McChrystal, udstedte i juli 2009 – allerede 14 dage efter sin tiltrædelse som øverstbefalende for ISAF – et nyt taktisk direktiv.

McChrystals taktiske direktiv giver retningslinjer for magtanvendelse til støtte for ISAF's operationer, herunder særligt luftstøtte.

Direktivet fremhæver den strategiske betydning af at minimere civile tab for den offentlige opfattelse af ISAF samt missionens succes.

McChrystal gør det endog meget klart i direktivet, at de militære chefer er pålagt at overveje anvendelsen af flystøtte meget nøje med henblik på at minimere risikoen for civile tab.

I den forbindelse er anvendelse af flystøtte og artilleri i områder med beboelse – i henhold til McChrystals taktiske direktiv – underlagt særligt restriktive begrænsninger.

Til spørgsmålet om, hvorvidt direktiverne efterleves, synes jeg at den markante reduktion i antallet af civile tab, som er forvoldt af afghanske og internationale styrker, taler sit eget tydelige sprog.

[Spørgsmål O: Hvad gør Danmark for at få NATO og USA til at gøre mere for at undgå civile tab generelt og i den igangværende NATO-offensiv i Helmand-provinsen?]

Hr. Frank Aen spørger afslutningsvis, i spørgsmål O, hvad Danmark gør for at få NATO og USA til at gøre mere for at undgå civile tab generelt og i den igangværende NATO-offensiv i Helmand-provinsen?

Først og fremmest kan jeg sige, at Chefen for ISAF, general McChrystal, har modtaget fuld opbakning fra det internationale samfund til at revidere ISAF's strategi i retning af øget fokus på at beskytte den afghanske befolkning – blandt andet fra civile tab.

Det var helt naturligt for Danmark – helt fra begyndelsen – at støtte general McChrystals idéer, da de flugter godt med den danske tankegang og praksis. Vi har derfor aktivt bakket op om initiativerne.

McChrystal har fuldstændig ret, når han peger på, hvor vigtigt det er at arbejde for befolkningens tillid og opbakning.

Det er et afgørende element for at svække rekrutteringsgrundlaget og støtten til oprørerne. Det er faktisk noget, der kendetegner den danske indsats, og noget som vi har høstet megen ros for.

For så vidt angår den igangværende NATO-operation i Helmand, benævnt operation Mostarak, kan jeg indledningsvis oplyse, at operationen har succes.

Operationen har til formål at udbrede de afghanske myndigheders kontrol til Marjah området i Helmand-provinsen. Operation Mostarak har dermed rettet et afgørende slag mod den sidste tilbageværende Taliban-højborg i Helmand-provinsen.

Jeg vil især fremhæve det markante afghanske ansigt på operationen, både hvad angår de afghanske sikkerhedsstyrker og den afghanske regering. Operationen er det første større eksempel på ISAF's nye tilgang, hvor fokus er skiftet fra at bekæmpe oprørsstyrker til i højere grad at beskytte befolkningen.

Konkret kan jeg nævne, at der som optakt til den igangværende operation blev orienteret åbent om den militære offensiv. Civilbefolkningen i området blev advaret, før kampene blev indledt. Mange civile valgte derfor at forlade området, og de vender nu tilbage i takt med, at operationen har succes.

Det er et godt eksempel på, hvordan ISAF tænker på beskyttelse af civilbefolkningen – også selvom det sker på bekostning af overraskelsesmomentet.

Jeg vil gerne kvittere for de hensyn, som både USA og Storbritannien – der leder operationen – samt afghanerne selv har taget for at reducere risikoen for civile tab.

[Afrunding]

Afslutningsvis vil jeg gerne opsummere og understrege, at Taliban – ifølge UNAMA's opregninger fra 2009 – står for hovedparten af de civile tab i Afghanistan.

Jeg er meget enig med McChrystal i, at al fokus må rettes mod at beskytte den afghanske befolkning. Det er derfor direkte kontraproduktivt, når ISAF er skyld i skader eller tab for civilbefolkningen.

Den internationale militære indsats i Afghanistan er nødvendig. Vi er der under FN's mandat og efter invitation fra den afghanske regering.

Væbnet konflikt medfører desværre civile tab. Men vi må ikke glemme, at alternativet kan være et vanvittigt brutalt og skånselsløst Taliban-regime, hvor kvinder og børn lider under en undertrykkende samfundsorden, og hvor international terrorisme får lov at blomstre.

Jeg vil også fremover støtte tiltag, som kan begrænse risikoen for civile tab – og som samtidig tager hensyn til, at de militære enheder skal kunne løse den meget store og vanskelige opgave, vi har stillet dem.

Herefter vil jeg give ordet tilbage til formanden.